

POSTMUSEUM UNDER ÅR 1958

Ledamöter av Postmuseinämnden var: överintendenten N.-F. Antoni, ordförande, förste intendenten fil dr B. S. Bengtsson, tekn dr R.-B. Eklund, intendenten J. G. H. Stenerudh, sekreterare, och förste byråsekreteraren K. H. Wicksell.

Någon för Föreningen Frimärks-Samlaren, Svenska Frimärksbytesföreningen och Sveriges Filatelist-Förbund gemensam representant i nämnden var under året icke utsedd.

Tre sammanträden har hållits. Nämnden har diskuterat den utredning angående bl. a. arbetsuppgifter och arbetsrutiner vid museet, som Generalpoststyrelsens organisationsavdelning avgivit i oktober 1957.

En redogörelse har lämnats för olika förberedelser, vilka museet vidtagit för en inventering av föremål av posthistoriskt intresse i olika kulturhistoriska museer samt i bygdemuseer och bygdegårdar. Uppläggningen av undersökningen godkändes, dock med det tillägget att den borde omfatta även de frimärkssamlingar, som kunde finnas hos berörda institutioner.

Personal

Föreståndare för museet var intendenten J. G. H. Stenerudh. Vid den historiska avdelningen tjänstgjorde som amanuens fil kand Skans N. T. Nilsson och vid den filatelistiska avdelningen överpostexpeditören N. Ingegerd Holmberg. Det filatelistiska biblioteket förestods av tf överpostexpeditören Majken V. Cederberg-Olsson, som från den 22 september till årets slut deltog i en utbildningskurs på Kungl. biblioteket.

Historiska samlingarna

Arbetet med kortregistret över museets föremålsbestånd har under året fortskridit så långt att en slutkontroll har kunnat påbörjas. Kontrollen utföres så att varje föremål i de olika magasinutrymmena kontrolleras mot sitt färdigskrivna registerkort, som även upptar ett fotografi av föremålet, varefter med blyerts på kortet anges föremålets plats med signum dels för magasinet dels för hylla eller avdelning inom magasinet. Samtliga magasin i källarvåningen har under året på detta sätt genomgåts och arbetet har fortsatt i magasinsvåningen 3 trappor upp i museet. Samtidigt med denna kontroll har magasinen oppordnats på ett mera ändamålsenligt sätt.

Skådesamlingarnas gamla textlappar (etiketter) har under året börjat utbytas mot nyskrivna sådana. Utskriften sker nu med användande av museets elektriska skrivmaskin. I samband med detta arbete företas en del korrigeringar av den äldre texten.

I övrigt har samlingarna berikats med bl. a. ett stämpelbord från 1890-talet, försett med i underredet inskurna stiliserade rankornament. I likhet med en tidigare till museet levererad postdisk i samma stil kommer detta bord från postexpeditionen i Hällefors, men har tidigare använts vid postkontoret i Söderhamn. Pjäserna i fråga utgör prov på tidiga ansatser till serietillverkning av möbler för postlokaler. Från postexpeditionen i Gimo erhöles likaledes ett stämpelbord, från tiden omkring sekelskiftet, vars underrede är försett med geometriska och vegetativa ornament i karvsnitt.

Från postverkets centralförråd erhöles museet bl. a. 2 st. spårvagnsbrevlådor av äldre typ och en transportkärra, s. k. pirra, som under ett 40-tal år använts vid postkontoret i Trelleborg för transport av postpåsar.

Utöver de värdefulla gåvor till de historiska samlingarna som museet erhållit, har museet genom köp förvärvat två oljemålningar med postala motiv av konstnären W. Wik. På bokauktionskammaren i Stockholm och i olika antikvariat samt av olika konstnärer inköptes teckningar och annan grafik med postala motiv.

För dessa nyförvärv har museet av sitt anslag förbrukat kronor 2 424: 50.

Frankoteckensamlingarna

Nymonteringen av museets generalsamling av frimärken, den samling som omfattar de frimärken som erhålles från Världspostföreningen i Bern, har fortsatts. Under året har frimärken från Centralamerika, dvs. de engelska kolonierna i Västindien, de franska kolonierna och de självständiga staterna, jämte Asien, bl. a. Brittiska Indien och alla indiska småstater, Afganistan, Kina och Hongkong, nymonterats.

Sammanlagt har under året denna nymontering omfattat

	Antal blad	Antal monterade frimärken	Antal frimärken som fattas
Antarktis	3	4	—
Centralamerika	829	6 784	1 591
Asien	885	4 225	4 075

Nymonteringen fortsätter med frimärken från de båda världsdelarna Asien och Amerika. Totalt omfattar nu museets generalsamling 9 647 blad med 81 491 monterade frimärken och reserverade platser för 20 716 frimärken.

Vissa luckor i samlingarna har kunnat kompletteras med frimärken ur d'Orchimonts donationssamlingar, varjämte museet genom köp av frimärken kompletterat en del mera omfattande luckor i huvudsamlingen av utländska frimärken. För dessa kompletteringar har museet av sitt anslag under året förbrukat kronor 13 387: 41.

Frimärkena från Danmark, Danska Västindien, Finland, Island och Norge i N. Gellerstedts donation har försetts med texter och ordnats för montering av direktör N. Strandell. Samlingarna skall ingå i det blivande Nordenrummet. I samband med ordnandet av dessa samlingar har de även kompletterats genom inköp av frimärken under utnyttjande av de medel civilingenjör N. Gellerstedt donerat för samlingarnas komplettering.

Filatelistiska biblioteket

Nyförvärven till biblioteket omfattar 80 kompletta årgångar periodiska publikationer, 103 allmänna och specialiserade kataloger, 30 allmänna handböcker och 79 monografier enligt den uppdelning som framgår av de av Postmuseum under året distribuerade förteckningarna över nyförvärv till det filatelistiska biblioteket. Totalt har biblioteket utökats med 304 publikationer.

Museet prenumererade på in- och utländska filatelistiska tidskrifter till ett sammanlagt belopp av kronor 569:05. Nyutgivna kataloger och böcker har inköpts för sammanlagt kronor 2 728:41.

Under året sammanställdes och stencilerades tre förteckningar över nyinkommen litteratur. Dessa utsändes till filatelistiska sammanslutningar, filatelistiska tidskrifter och enskilda filatelister inom landet.

Det filatelistiska biblioteket registrerade 281 besökare. För hemlån rekvirerades 749 böcker och tidskrifter.

Tjänsteresor och uppdrag

Museets föreståndare företog under året tre tjänsteresor. Den första för deltagande vid öppnandet den 8 januari av en av Postmuseum iordningställd utställning i AB Ferdinand Lundquists Varuhus i Göteborg i samband med Göteborgs Filatelistförenings 40-årsjubileum. På jubileumsdagens kväll kåserade museets föreståndare om filateli vid en sammankomst i Konserthusets stora sal. Den andra för att ordna museets exponat i samband med Örebro Filatelistförenings utställning i Örebro den 25 januari—2 februari. Vid Örebro Filatelistförenings årsmöte höll museets föreståndare föredrag över ämnet: Postmuseum i filateliens tjänst. Slutligen företog museets föreståndare en resa till Skara den 23 maj för att tala vid Skara Filatelistförenings vårmöte. Föredraget behandlade Postmuseum och dess samlingar.

Amanuens Skans N. T. Nilsson företog tjänsteresor i januari till Göteborg och i juli till Trelleborg för att ordna museets utställningar på de nämnda platserna.

Överpostexpeditören Ingegerd Holmberg företog en tjänsteresa till Hälsingborg för att såsom representant för Postmuseum närvara vid den nationella frimärksutställningen den 12—15 september och ordna museets exponat vid denna utställning.

Publikationer och skrifter

Under året genomförde amanuens Skans N. T. Nilsson en arkivforskning beträffande den fastighet Postmuseum nu disponerar, varvid framkommit att postverket disponerat lokaler i denna fastighet redan

på 1720-talet. En första del av dessa arkivstudier har redovisats i Postmusei årsbok 1958 och redogörelsen kommer att fortsättas i Postmusei årsbok för 1960.

Utställningar anordnade i Postmuseum

I slutet av året ordnade museet i samband med Sveriges Filatelist-Förbunds riksmöte den 23 november en utställning som visade ett urval av det material museet visat vid olika utställningar inom Sverige och i utlandet under år 1958.

I museets tre rum för tillfälliga utställningar har utställts delar av Hans Lagerlöfs donationssamlingar (Hongkong, Kyrkostaten, Labuan), delar av museets generalsamling av frimärken (Australien med Aitutaki, Britt. Salomonöarna, Cooksöarna, Fiji-öarna, Franska Oceanien, Karolinerna, Nordamerika, Vatikanstaten och Österrike). I samband med föreningen Postmusei Vänners årsmöte utställdes i dessa rum delar av den av intendent A. Swärd tillhörande samlingen Kraschpost—försändelser som skadats vid trafikolyckor och bränder — från hela världen.

Rummen för tillfälliga utställningar har under året ställts till olika föreningars förfogande — Svenska FN-förbundet visade från olika skolor i Sverige inkomna bidrag i en internationell teckningstävling med motiv från FN och underlydande fackorgans verksamhet. Postens konstförening anordnade en vårutställning den 21—27 april och en höstutställning den 10—16 november.

Utställningar i vilka Postmuseum deltagit I n o m S v e r i g e

En posthistorisk och filatelistisk utställning i AB Ferdinand Lundquists & Co Varuhus i Göteborg den 8—11 januari i samband med Göteborgs Filatelist-Förenings 40-årsjubileum.

Postmuseum visade ett urval av svenska och utländska postuniformer, brevlådor och postskyltar, samt totalt 381 albumblad ur Postmuseums utställningssamlingar respektive donationssamlingar. Bland exponaten märktes »Svenska frimärken 1855—72», »Benzingers Oscarsfrimärken», »Tillmans kronopostbrev», »Lagerlöfs Bolivia», »Svenska bandfrimärken 1920—» samt 13 förslagsteckningar till svenska frimärken.

En utställning med anledning av Örebro Filatelistförenings 30-årsjubileum den 25 januari—2 februari.

Postmuseums exponat omfattade 245 albumblad, bl. a. ett urval av Postmuseums samling »Kartfrimärken», »Specialstämplar från turistorter i Schweiz», »Svenska välgörenhetsfrimärken», »Svenska bandfrimärken 1920—» och kopior av »B»- och »F»-brev jämte kopior av kronopostbrev.

En hobbyutställning i Huskvarna i samband med Huskvarna Filatelistförenings 10-årsjubileum.

Postmuseum deltog med endast 16 albumblad och visade förfilatelistiska kuvert, stämplat från turistorter i Schweiz, tillfälliga datumstämplar och UPU-frimärken.

En posthistorisk utställning i Trelleborg under tiden 4—13 juli med anledning av stadens 700-årsjubileum.

Postmuseums deltagande omfattade modeller av posthuset vid Wittau, postjakten Hiorsten, postjakten Konung Gustaf, ångfartyget Prins Gustaf Adolf samt postångfartyget Constitutionen. Dessutom visade Postmuseum 9 albumblad med frimärken som visar båtar, vilkas historia är förknippad med postförbindelserna mellan Östersjöländerna.

En nationell frimärksutställning i Hälsingborg den 12—15 september, anordnad av Hälsingborgs Filatelistförening.

Inom en särskild avdelning och i anslutning till utställningens postkontor utställde museet 15 ramar innehållande utdrag ur Lagerlöfs donationssamling Holland, motivsamlingen »Svenska Postverkets Historia», Sven Hedins donationssamling »Hedinbrev», »Svenska bandfrimärken 1920—» samt kraschpost och brev med ofullständig frankering.

I u t l a n d e t

Minnesota Centennial Stamp Exhibition i St. Paul, USA, under tiden 9—11 maj.

Exponatet omfattade 9 albumblad med svenska frimärken med motiv belysande förbindelserna mellan Sverige och USA samt 9 albumblad med brev från svenska emigranter. Ur Lagerlöfs donations-samlingar visades bladen nr 72, 79, 97, 101, 143, 207, 266 och 325. Dessa finns beskrivna i Meddelanden från Postmuseum nr 3 och nr 7.

Combined Philatelic Exhibition of Chicagoland, COMPEX, den 30 maj—1 juni.

Postmuseum visade sammanlagt 64 albumblad, svenska välgörenhetsfrimärken, svenska bandfrimärken 1920— och jubileumsfrimärken med tonvikt på de som berör förbindelserna mellan Sverige och USA. Dessutom förfilatelistiska brev och poststämplor från typiska svenska utvandrarlän.

First Day Cover Exhibition i Philadelphia, USA, under augusti.

Postmuseum deltog med ett exponat som visade FDC med frimärken utgivna med anledning av svensk-amerikanska förbindelser, officiella FDC från generaldirektören och kommersiella FDC.

Av rumänska postverket ordnad utställning i Bukarest under tiden 15 november—15 december med anledning av 100-årsminnet av det första rumänska frimärkets utgivande.

Postmuseum visade utställningssamlingen innehållande svenska frimärken utgivna efter år 1920.

Donationer och gåvor

Postmuseum har under året erhållit en donation.

Framlidne ministern A. J. A. Paulin har till Postmuseum testamenterat hela sin efterlämnade samling av frimärken omfattande främst ostämplade frimärken från hela världen fram till 1916—1920. Samlingen är inrymd i 12 Yvert & Tellier permanentalbum. Samlingen omfattar praktiskt taget alla länders frimärken men huvudvikten ligger på de sydamerikanska staternas frimärken — Argentinas, Brasiliens, Columbias, Mexicos, Paraguays, Perus och Uruguays frimärken. I donationen ingår därjämte en kontant summa på 5 000:— kronor för komplettering av samlingen. Katalogvärdet av de i donationen ingående frimärkena uppskattas till omkring 400 000 kronor.

Minister Paulin, som avled 1957, har sammanbragt sin samling huvudsakligen under sina sydamerikanska år, vilket förklarar de många förnämliga kollektionerna från andra sidan halvklotet. Han var född 1877 och tjänstgjorde på olika poster, under lång tid som svensk minister i Argentina, Brasilien, Chile samt Mexico jämte Cuba.

Gåvor har erhållits från ett 100-tal personer, företag och institutioner. Många av dessa är mycket värdefulla för museet och några förtjänas att här framhållas. Bl. a. har majoren A. Coyet, Örebro, skänkt en större samling tidningsklipp rörande posthistoria och filateli,

förre postmästaren A. G. Albert-Henning, Kristianstad, manuskriptet till postmästaren P. Svenssons år 1912 utgivna bok »Postala förhållanden i Kristianstad och kringliggande orter förr och nu»,

fru Elin Blichfeld, Köbenhavn, »Ur minnet och dagboken om mina samtida personer och händelser efter 1815» av postmästaren vid svenska postkontoret i Hamburg J. C. Hellberg,

stärbhuset efter framlidne postkontrollören H. J. T. Isaksson ett porträtt i olja av denne, utfört av konstnären, förste byråsekreteraren W. Wik,

samt M. D. Almquist, Månsarp, en samling filatelistisk korrespondens.

Donationsmedel

De Postmuseum tillhörande fonderna och donationsmedlen uppgick den 30 juni 1958 till:

d'Orchimontska fonden	4 001 kronor 09 öre
Sundstedtska fonden	9 963 kronor 49 öre
Paulins donation	5 000 kronor
Fonden för försålda frimärken ..	880 kronor 41 öre

Ovanstående fonder har icke tagits i anspråk under år 1958. Av civilingenjör Gellerstedts donation, vars behållning vid årets början uppgick till kronor 8 022: 21, har kronor 6 487: 81 förbrukats för komplettering av hans donationssamlingar.

Reklam

Varje söndag annonserades om museet i tre av Stockholms morgontidningar. Annonsering i tidskrifter företogs endast i mycket begränsad omfattning — inalles för 515 kronor. Den sammanlagda kostnaden för museets annonsering var 4 183 kronor och 94 öre.

Ett anslag om verksamheten vid museet, med tanke särskilt på skolgudomen, utsändes till samtliga skolor i Stockholm med omnejd såväl under vår- som höstterminen.

Öppethållande

Museet hölls öppet för allmänheten söndagar kl 13—16, helgfria onsdagar kl 13—15 och helgfria torsdagar kl 19—21.

Museets filatelistiska bibliotek var tillgängligt för allmänheten onsdagar kl 13—15 samt — undantagandes sommarmånaderna juni—augusti — torsdagar kl 19—21.

Museet besöktes under år 1958 av 12 179 personer.